

Havs- och vattenmyndigheten
Havochvatten(at)havochvatten.se

2020-08-04

Yttrandebeväran Dnr: 1856-2020 och PSAVI/3744/2017

OUTOKUMPU CHROME AB, OUTOKUMPU STAINLESS AB, NOREX TORNIO AB, REFELCO AB ja TAPOJÄRVI AB: Kontroll av Torneverkens miljö- och vattenhushållningstillstånd gällande verksamheten med anledning av BAT-bestämmelserna

Outokumpu Chrome AB och Outokumpu Stainless AB ansöker för tillfället uppdatering av verksamhetens befintliga miljö- och vattenhushållningstillstånd. Verksamheten fortsätter i samma utsträckning och det ingår inga nya verksamheter i tillståndsansökan.

Utgångspunkten till förnyelsen av miljö- och vattenhushållningstillstånden är EU-kommissionens genomförandebeslut (2012/135/EU), där det ställs krav på järn- och stålindustrin att använda bästa tillgängliga tekniken (BAT, "best available technology").

Nämnda bolagen har i dagsläget tillstånd utfärdat av den tidigare finsk-svenska gränsälvscommissionen för användning av råvatten och utsläpp av avloppsvatten till havet. I den aktuella miljöstillståndsansökningen begärs även anslutningen av ovannämnda befintliga tillstånd till miljöstillståndet som skall förnyas.

Finsk-svenska gränsälvscommissionen lyfter följande punkter:

Finsk-svenska gränsälvsöverenskommelsen och europeiska mål

Gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige har byggts på grunden av EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EY). Gränsälvsöverenskommelsen har skapat förutsättningar för att genomföra ramdirektivet för vatten och översvämningdirektivet inom Torne-Muonio älvs avrinningsområde. I Artikel 2 i gränsälvsöverenskommelsen konstateras att särskild vikt skall fästas vid att uppnå de gemensamma kvalitetsmålen för yt- och grundvatten.

Vattnets status och statusmålen

Fabrikernas verksamhet har en påverkan på kustområdet utanför både Haparanda och Torneå, vilket ingår i det geografiska tillämpningsområdet för den finsk-svenska gränsälvsöverenskommelsen. Enligt EU:s ramdirektiv för vatten får inte ekologisk- eller kemisk status för ett vatten försämrats. Nya verksamheter får inte heller hindra möjligheterna att uppnå god status för ett vatten, om status för tillfället är enligt bedömning måttligt eller dåligt.

För tillfället uppnår kustområdet vid Torneälvens mynning varken god ekologisk- eller kemisk status. Den ekologiska statusen för vattenförekomsten *Tornio ulko* har försämrats till måttlig från tidigare god status. De inre vattenförekomsterna *Röyttä sisä* och *Tornio sisä* har måttlig ekologisk status.

Att uppnå god ekologisk status för vattnet i kustområdet utanför Torneå är svårt. Det är nödvändigt att minska belastningen avsevärt från samhället, industrier samt diffusa källor. Det är viktigt att ha i åtanke den totala belastningen från samtliga källor. I Finland har vattenförekomsterna fått förlängd tidsfrist till 2027 för uppnåendet av statusmålet god ekologisk status.

På svenska sidan strax utanför Haparanda har vattenförekomsterna *Katajafjärden* och *Knivskärsfjärdens* haft god ekologisk status i förra vattenförvaltningscykeln (2010-2016). Under den nuvarande cykeln (2017-2021) har vattenförekomsternas status försämrats till

måttlig. Kustvattenförekomsten, *Haparandafjärden*, närmast Outokumpus fabriker på svenska sidan uppnår idag varken god ekologisk status eller god kemisk status. I Sverige har det i miljökvalitetsnormerna för nämnda vattenförekomster satts målsättningen god ekologisk- och kemisk status till 2021.

Med hänvisning till Finsk-svenska gränsälvsöverenskommelsen (artikel 15), betonar gränsälvscommissionen vikten att uppmärksamma gränsöverskridande påverkan. Det är även viktigt att verksamhetsutövaren inte försvårar grannstatens möjligheter att uppnå de statusmålen uppsatta i miljökvalitetsnormerna. Det är viktigt att i tillståndsansökan beakta statusmålen för berörda vattenförekomster i den svenska vattenförvaltningsplanen.

Under 2015 har EU-domstolens dom i ärendet C461/13, ECLI:EU:C:2015:433 (Weser-domen) gett en tydligare betydelse för vattendirektivets statusmål. Enligt direktivet bör medlemsstaterna låta bli att ge tillstånd för verksamheter, som kan möjligtvis sänka statusklassificeringen av vattendrag, eller hindra uppnåendet av god status. Weser-domen har i praktiken visat att statusmålen i EU:s ramdirektiv för vatten är juridiskt bindande. Detta har även blivit tydligt i beslutet KHO 2019:166, där den planerade bioproduktfabriken nekades miljötillstånd då det äventyrade vattnets ekologiska status.

Vandringsfisk

Skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden är en central fråga i den gemensamma finsk-svenska gränsälvsöverenskommelsen (artikel 2.2d). Bland de viktigaste fiskarterna vid Torneälvsmyningen är lax, öring och vandrings sik. Laxen följer ofta land och grundområden i sin vandring. Området närmast Outokumpu är ett av de viktigare kända vandringsstråken för lax som är på väg upp i Torneälven.

Torneälven är en särskilt viktig älv för de naturliga laxbestånden i Östersjön. Enligt bedömning gjord av Finlands naturresursinstitut (LUKE) är en tredjedel av de ca 1,5 miljoner laxar som vandrar till Östersjön för att äta födda i Torneälven.

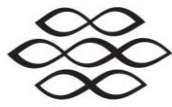
Kemiska- eller andra typer av vandringshinder som försvårar laxens vandring till sina lekområden får inte uppstå på någon plats längs laxens vandringsväg. Bedömning av verksamhetens påverkan kan därför inte endast utgå från vattenförekomsten som helhet, utan behöver vara mer precis än så för att påverkan på laxen ska kunna bedömas. Tillfälligt höga utsläpp kan ha skadliga effekter på fiskbestånden som vandrar genom området i fråga. Det vore därför viktigt att regelbundet övervaka och rapportera koncentrationer i avloppsvattnet. Ifall det finns stora periodvisa variationer är det viktigt att det tas prover på avloppsvattnet särskilt då koncentrationerna i det utsläppta vattnet är högre.

Enligt 7 kap. 28 a § Miljöbalken krävs särskild Natura-prövning för verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller arterna i ett Natura2000-område. Detta gäller oavsett om verksamheten geografiskt sett ligger inom eller utanför ett Natura-område. Sökanden behöver därför tydligt redogöra för hur verksamheten påverkar eller inte påverkar laxens vandring i närområdet samt däri också motivera varför särskild Natura-prövning ej behövs om den bedömningen görs. Området är ett kärnområde för Natura2000-arten lax vars populationer ska uppnå gynnsam bevarandestatus.

Bättre underlag för bedömning av spillvärmens effekter

Verksamheten bedöms släppa ut en hel del spillvärme till vattnet. För att kunna bedöma hur spillvärmens påverkar naturmiljön behöver verksamhetsutövaren beskriva nuvarande temperaturregimen i recipienten samt förändringar i temperaturen.

Temperaturregimen är framför allt viktig för de höstlekande kallvattenspräglade arterna sik och siklöja. Även en liten höjning av vattentemperaturen kan orsaka förändringar i arternas

förökningsförhållanden, eller t.om. försvagning av förökningen. Den kustlekande sikens och sikløjans lek- och uppväxtområden i verksamhetens närområde bör därför kartläggas och redovisas i underlaget för nuvarande tillstånd.

Timo Jokelainen
ordförande

Johan Antti
viceordförande

Simja Lempinen
sekreterare

FÖR KÄNNEDOM
Länsstyrelsen i Norrbotten
Lapplands NTM-central
Naturvårdsverket